

PRIVACY FIRST

eigen keuzes in een vrije omgeving

JAARVERSLAG 2012

Stichting Privacy First
Amsterdam

29 maart 2013

Inhoudsopgave

1.	Inleiding	1
2.	Speerpunten	1
2.1	Biometrie	1
2.1.1	Paspoortproces van Privacy First	1
2.1.2	GemeenteGarantieBrief	2
2.1.3	Wob-procedures inzake de Paspoortwet.....	3
2.1.4	Biometrie en de US Patriot Act	3
2.2	Bekrachtiging Earth Charter door Privacy First	4
2.3	Boekpublicatie ‘Advocaat van de waarheid’	4
2.4	Grenscontrolesysteem @migo-Boras	5
2.5	Automatische nummerplaatherkenning (ANPR).....	5
2.6	Naaktscanners op straat?	6
2.7	Elektronisch Patiëntendossier (EPD)	6
2.8	Privacy Impact Assessments & <i>privacy by design</i>	7
2.9	Herziening artikel 13 Grondwet (recht op vertrouwelijke communicatie) .	7
3.	Politieke lobby	8
3.1	Lokaal.....	8
3.2	Nationaal	8
3.3	Internationaal.....	9
4.	Communicatie.....	10
4.1	Massamedia	10
4.2	Vakliteratuur.....	12
4.3	Individuele burgers.....	13
4.4	Internet.....	13
5.	Evenementen.....	14
6.	Organisatie.....	16
7.	Financiën.....	17

1. Inleiding

Het behoud van vrijheid en privacy in Nederland vormt sinds onze oprichting in 2009 de missie van Stichting Privacy First. In ons jaarverslag 2011 schetsten wij de positieve kentering die sindsdien (ondanks tegenwind) gaande is: privacy komt steeds hoger op de maatschappelijke en politieke agenda. Met toenemende aandacht voor privacy in de media neemt ook het privacybewustzijn onder burgers toe. Als organisatie staat Privacy First inmiddels stevig op de Nederlandse kaart. Privacy wordt mainstream. *'Privacy is het nieuwe groen!'* Hieronder lichten wij dit graag voor u toe.

2. Speerpunten

Het voornaamste werkterrein van Privacy First sinds 2009 is biometrie: het kunnen herkennen van mensen aan unieke lichaamskenmerken, bijvoorbeeld vingerafdrukken en gezichtsscans. Daarnaast lag de focus van Privacy First op rekeningrijden en 'slimme energiemeters'. In 2010 en 2011 werd ons werkterrein uitgebreid met het Elektronisch Patiëntendossier (EPD), de OV-chipkaart, Privacy Impact Assessments, *privacy by design*, cameratoezicht en *profiling*. In 2012 voegden wij hier het thema "privacy en geheime diensten" aan toe. Naarmate Privacy First zich internationaler ontwikkelt zal ons blikveld de komende jaren ook meer buiten Nederland komen te liggen.

2.1 Biometrie

2.1.1 Paspoortproces van Privacy First

Door de nieuwe Paspoortwet van juni 2009 werd iedere Nederlander van 12 jaar en ouder verplicht om vingerafdrukken af te staan voor een nieuw paspoort of identiteitskaart. Deze vingerafdrukken zouden voor allerlei doeleinden in een nieuw te vormen centrale reisdocumentenadministratie worden opgeslagen, waaronder voor opsporing en vervolging. Reden voor Privacy First om in mei 2010 samen met 22 mede-eisers (burgers) de Nederlandse Staat civielrechtelijk te dagvaarden wegens schending van het recht op privacy. Privacy First werd (en wordt) hierbij terzijde gestaan door Christiaan Alberdingk Thijm en Vita Zwaan van SOLV Advocaten. In februari 2011 verklaarde de rechtbank Den Haag ons Paspoortproces echter niet-ontvankelijk. Privacy First kondigde meteen hoger beroep aan. Onder druk van de Tweede Kamer werd de opslag van vingerafdrukken bij gemeenten vervolgens stopgezet en kondigde minister Donner (Binnenlandse Zaken, BZK) de invoering van een identiteitskaart zonder vingerafdrukken aan. Het betreffende wetsvoorstel ter herziening van de Paspoortwet is door minister Spies (BZK) in oktober 2012 bij de Tweede Kamer ingediend. In dit wetsvoorstel blijft de vorming van een centrale reisdocumentenadministratie (met alle risico's van dien) echter vrijwel intact. Daarnaast heeft de Raad van State in september 2012 besloten om zogeheten 'prejudiciële vragen' over de Europese Paspoortverordening (waar de Paspoortwet op gebaseerd is) te stellen aan het Europees Hof van Justitie in

Luxemburg. Totdat deze vragen zijn beantwoord liggen alle bestuursrechtelijke procedures van individuele burgers tegen de Paspoortwet stil. Gedurende deze periode (minstens anderhalf jaar) moeten Nederlandse burgers met privacybezwaren zichzelf zien te redden zonder geldig identiteitsdocument. Hierop heeft Privacy First besloten om het hoger beroep in ons civiele Paspoortproces door te zetten. In december 2012 diende Privacy First daartoe met 19 mede-eisers (burgers) een [uitvoerige memorie van grieven](#) in bij het Hof Den Haag. Privacy First hoopt dat het Hof ons Paspoortproces nog voor de zomer van 2013 ontvankelijk zal verklaren. Daarnaast hoopt Privacy First dat een identiteitskaart zonder vingerafdrukken zo spoedig mogelijk (uiterlijk in oktober 2013) zal worden ingevoerd en dat voordien een tijdelijke oplossing zal worden geboden aan mensen die om welke reden dan ook geen vingerafdrukken voor een identiteitskaart willen afstaan. Daarnaast dient de verplichte afname van vingerafdrukken voor paspoorten op Europees niveau te worden afgeschaft. Privacy First heeft hier zowel bij de verantwoordelijke minister als bij de Tweede Kamer meerdere malen op aangedrongen.

© Guus Schoonewille

Paspoortproces van Privacy First c.s., Paleis van Justitie, Den Haag

2.1.2 GemeenteGarantieBrief

Parallel aan ons civielrechtelijke Paspoortproces en onze politieke lobby bracht Privacy First begin 2010 een zogeheten GemeenteGarantieBrief in omloop: met deze modelbrief kon iedere burger zijn of haar gemeente laten verklaren dat de schade door eventueel verlies of misbruik van opgeslagen vingerafdrukken voor rekening van de gemeente zou komen. Nadat de opslag van vingerafdrukken bij gemeenten in de zomer van 2011 grotendeels was stopgezet heeft Privacy First de GemeenteGarantieBrief geactualiseerd tot een nieuwe GemeenteGarantieBrief 2.0. Deze protestbrief richt zich tegen de verplichte afname van vingerafdrukken voor paspoorten en identiteitskaarten. De brief is te downloaden op de website van Privacy First (onder Acties); klik [HIER](#). Duizenden burgers hebben hier reeds

tevreden gebruik van gemaakt.

2.1.3 Wob-procedures inzake de Paspoortwet

De ontwikkeling van de huidige Paspoortwet gaat terug tot eind jaren '90 en kenmerkte zich in de loop der jaren door een toenemend gebrek aan transparantie, zo constateerde de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid (WRR) eind 2010. Veel relevante overheidsdocumenten waren (en zijn) nooit openbaar gemaakt en betrokken overheidsonderdelen bleven veelal aan het zicht van de burger onttrokken. Dit bleek vooral tijdens een parlementaire hoorzitting over de Paspoortwet in april 2011. Voor Privacy First vormde dit de aanleiding om middels een grootschalig onderzoek op basis van de Wet openbaarheid van bestuur (Wob) alsnog zoveel mogelijk openheid van zaken te bewerkstelligen. Op basis van ons Wob-verzoek zijn sinds juni 2011 tientallen relevante documenten vanuit het ministerie van Binnenlandse Zaken (middels deelbesluiten) aan Privacy First toegezonden. De inhoud van deze documenten bevestigt de invoering van vingerafdrukken in reisdocumenten (paspoorten en identiteitskaarten) als intransparante, inefficiënte, disproportionele en uiterst kostbare maatregel. De aan Privacy First toegezonden documentatie dateert vooralsnog uit de periode 1998-2004. Het einde van deze reeks is dan ook nog niet in zicht.

In februari 2012 diende Privacy First tevens een Wob-verzoek in bij het ministerie van Defensie om cijfers over *look-alike* fraude met Nederlandse reisdocumenten boven tafel te krijgen. De afname van vingerafdrukken onder de nieuwe Paspoortwet was immers vooral ter bestrijding van dit type identiteitsfraude bedoeld. Statistieken over *look-alike* fraude waren echter nooit openbaar gemaakt. In maart 2012 ontving Privacy First de *Statistische Jaaroverzichten Documentfraude* van de Koninklijke Marechaussee (ressortierend onder Defensie) over 2008, 2009 en 2010. In mei 2012 volgde het Statistische Jaaroverzicht over 2011. Uit deze jaaroverzichten bleek het aantal geconstateerde gevallen van *look-alike* fraude met Nederlandse paspoorten en identiteitskaarten op Nederlands grondgebied in de orde van grootte van enkele tientallen per jaar te liggen. Het opzadelen van de gehele Nederlandse bevolking met biometrische paspoorten en identiteitskaarten ter bestrijding van een dergelijk kleinschalig fenomeen is daarmee volstrekt disproportioneel en dus onrechtmatig.

Alle documentatie is [integraal op de website van Privacy First gepubliceerd](#). Indien nodig zal Privacy First niet aarzelen om beide Wob-procedures bij de rechter voort te zetten.

2.1.4 Biometrie en de US Patriot Act

In februari 2012 publiceerde Privacy First een [kritisch bericht](#) over de toegang tot centrale en decentrale (gemeentelijke) opslag van vingerafdrukken door binnen- en buitenlandse geheime diensten. Dit bericht leidde vervolgens tot Kamervragen (door Gerard Schouw, D66) en vragen in het Europees Parlement (Sophie in 't Veld)

over de toegang tot vingerafdrukken door de Amerikaanse overheid onder de beruchte US Patriot Act. In de beantwoording hiervan draaiden echter zowel minister Spies (BZK) als de Europese Commissie om de hete brij heen. Wel leidde e.e.a. tot overleg en nieuwe afspraken tussen BZK en paspoortfabrikant Morpho in Haarlem. Zolang de US Patriot Act van kracht blijft is het risico van Amerikaanse toegang tot Nederlandse vingerafdrukken (en andere, al dan niet gevoelige persoonsgegevens op Europees grondgebied) echter onverminderd hoog.

2.2 Bekrchtiging Earth Charter door Privacy First

Naast de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens (UVRM) en Europese privacyregelgeving laat Privacy First zich ook inspireren door het internationale Earth Charter.

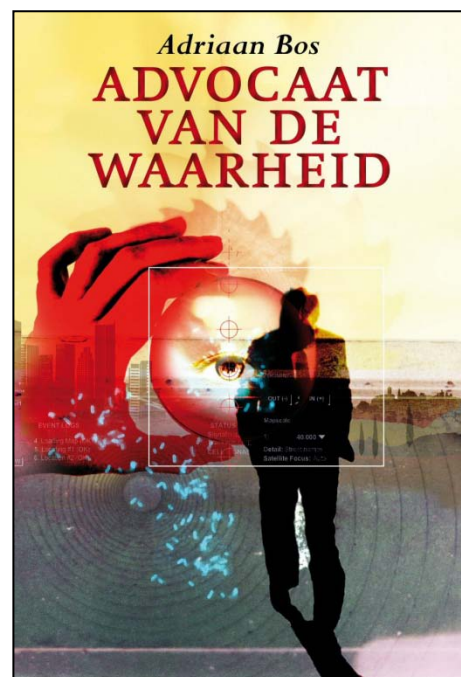
Earth Charter
basis voor een betere wereld

Het Earth Charter (Handvest van de Aarde) dateert uit 2000 en vormt een blauwdruk voor een rechtvaardige, duurzame en vreedzame wereld. Privacy First verstaat daaronder een duurzame informatiesamenleving waarin ieders recht op privacy optimaal gewaarborgd is. Onze verklaring ter bekrchtiging van het Earth Charter dateert van 29 maart 2012 en treft u [HIER](#) aan op onze website.

2.3 Boekpublicatie 'Advocaat van de waarheid'

In maart 2012 presenteerde voormalig advocaat Adriaan Bos bij Van Doorne Advocaten in Amsterdam zijn spannende debuutroman *Advocaat van de waarheid*. Privacy First was bij de feestelijke presentatie aanwezig en ondersteunt in financiële zin de vertaling van het boek in het Engels. Tijdens zijn toespraak bij de boekpresentatie omschreef Privacy First voorzitter Bas Filippini de roman als volgt:

“Adriaan Bos legt met zijn roman de vinger op de zere plek door een extreme situatie als een pandemie te schetsen als reden om alle mensen te chippen, de ultieme aanslag op onze privacy. De meeslepende roman leest als een Da Vinci Code en heeft de levenslessen van een Paulo Coelho in zich. Een boeiende mix van thriller en spiritualiteit, dicht geschreven op de samenleving van nu.”

© Juwelenschip

Wie in november en december 2012 25 euro of meer aan Privacy First doneerde ontving gratis een gesigneerd exemplaar van de roman als cadeau voor de feestdagen. Wegens aanhoudende belangstelling is deze actie sindsdien maandelijks verlengd. Privacy First verwacht dat de Engelse vertaling van het boek medio 2013 op de internationale markt zal verschijnen.

2.4 Grenscontrolesysteem @migo-Boras

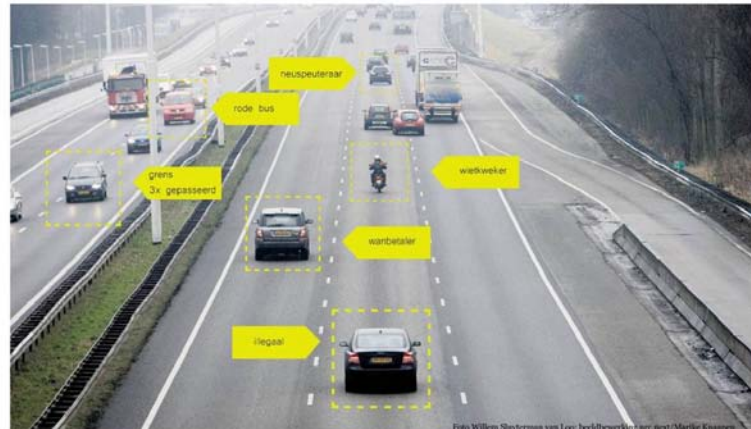
Eén van de meest draconische Nederlandse controlemaatregelen van de laatste jaren is het camerasysteem @migo-Boras van de Koninklijke Marechaussee: met dit systeem wordt een grote hoeveelheid autoverkeer op Nederlands-Belgische en Nederlands-Duitse grensovergangen automatisch gescreend en *geprofiled*, ongeacht of de betreffende automobilisten verdacht zijn van een strafbaar feit. Vanaf eind 2011 onderzocht de Europese Commissie (onder druk van de Duitse regering) het systeem @migo-Boras op strijdigheid met het Schengenverdrag en Europese privacyregels. Na relatief oppervlakkig onderzoek kwam 'Brussel' in juni 2012 tot de conclusie dat van dergelijke strijdigheid vooralsnog geen sprake leek, met name omdat Nederland inmiddels had toegezegd het systeem 'slechts' 6 uur per dag of 90 uur per maand (i.p.v. 24/7) te laten functioneren. Dat het hele systeem een specifieke wettelijke grondslag (inclusief privacywaarborgen) ontbeert zag de Europese Commissie daarbij voor het gemak door de vingers... Mede om deze reden behoudt Privacy First zich het recht voor om de rechtmatigheid van e.e.a. alsnog door de rechter te laten toetsen, bijvoorbeeld in combinatie met een nieuwe rechtszaak van Privacy First tegen automatische nummerplaatherkenning.

2.5 Automatische nummerplaatherkenning (ANPR)

Eén van de verworvenheden van onze democratische rechtsstaat is dat de overheid in beginsel slechts inbreuk mag maken op de privacy van de burger in geval van een redelijke verdenking van een concreet strafbaar feit. Door de Nederlandse overheid is dit klassieke principe de laatste jaren echter met voeten getreden. Het meest beruchte voorbeeld is de nieuwe Paspoortwet. Hoewel de opslag van vingerafdrukken onder de Paspoortwet inmiddels tijdelijk is stopgezet, dreigt de Nederlandse bevolking opnieuw slachtoffer te worden van privacyschending op vergelijkbare schaal, ditmaal door automatische nummerplaatherkenning (ANPR). Ondanks de negatieve standpunten van o.a. het College Bescherming Persoonsgegevens, Raad van State, het Nederlands Juristen Comité voor de Mensenrechten (NJCM) en Privacy First heeft minister Opstelten (Veiligheid en Justitie) begin 2013 een wetsvoorstel ingediend om de kentekens van alle automobilisten op Nederlandse wegen door middel van cameratoezicht vier weken te gaan opslaan voor opsporing en vervolging. Privacy First heeft zich altijd tegen dergelijke opslag van de reisbewegingen van onschuldige burgers uitgesproken. Mocht het voorstel van Opstelten door het Nederlandse parlement tot wet verheven worden, dan zullen Privacy First en mede-eisers (burgers) de Nederlandse Staat dagvaarden en de wet door de rechter onverbindend laten verklaren wegens massale schending van het recht op privacy. Wilt u in deze rechtszaak participeren? Meldt u zich dan alvast bij ons aan o.v.v. "ANPR Proces". Donaties om deze rechtszaak te ondersteunen zijn eveneens zeer welkom!

Privacy First wenst u een privacyvriendelijk 2012!

Als het aan dit kabinet ligt zijn uw privacy en vrijheid in het verkeer binnenkort voorgoed verleden tijd. Reden voor Privacy First om een rechtszaak voor te bereiden tegen de geplande invoering van automatische nummerplaat herkenning (ANPR). Steunt u ons hierin? Maak dan een gift over naar rekeningnr. 495527521 t.n.v. Stichting Privacy First te Amsterdam!

 PRIVACY FIRST
eigen keuzes in een vrije omgeving

Foto Willem Sluyterman van Loo; beeldbewerking nrc.next/Marika Knaapen

Nieuwjaarswens Privacy First, januari 2012.

2.6 Naaktscanners op straat?

In juni 2012 bleek dat de Amsterdamse politie onderzoek deed naar de eventuele invoering van mobiele bodyscanners met röntgenstraling (!) op straat. Privacy First heeft de Amsterdamse gemeenteraad direct opgeroepen om dit te verbieden. Mocht de politie alsnog tot de invoering van 'naaktscanners' willen overgaan, dan zal Stichting Privacy First niet aarzelen om zowel het Amsterdamse politiekorps als de verantwoordelijke burgemeester Van der Laan voor de rechter te dagen wegens schending van 1) de privacy, 2) menselijke waardigheid, 3) de onschuldpresumptie, 4) de bewegingsvrijheid, 5) de lichamelijke integriteit en 6) de gezondheid van alle Amsterdammers. De invoering van mobiele röntgenscanners brengt immers zowel de privacy als de gezondheid van onschuldige burgers actief in gevaar.

2.7 Elektronisch Patiëntendossier (EPD)

Vanwege privacy- en veiligheidsbezwaren verwees de Eerste Kamer het landelijk EPD in april 2011 unaniem naar de prullenbak. Vervolgens werd echter door een kleine groep belanghebbende marktpartijen (waaronder zorgverzekeraars) doorgewerkt aan een private doorstart van vrijwel ditzelfde EPD, middels een Landelijk Schakelpunt (LSP). Privacy First heeft hierover meerdere malen alarm geslagen richting media en politiek. Een positieve verandering sindsdien is dat in de opzet van het EPD inmiddels sprake is van een *opt-in* systeem i.p.v. de eerdere *opt-out*: deelname van de burger aan het EPD kan slechts middels expliciete en geïnformeerde toestemming vooraf. Nadeel is echter dat deze toestemming in de huidige opzet dusdanig breed en algemeen is (en vaak slecht geïnformeerd), dat hierdoor het recht van de burger op medische privacy en het medisch

beroepsgeheim van artsen ernstig in gevaar komt. Insteek van Privacy First blijft dan ook specifieke, goed geïnformeerde toestemming middels een alternatief, regionaal vormgegeven EPD waarin volledig voldaan wordt aan het moderne vereiste van *privacy by design*: het technisch waarborgen van de privacy vanaf het allereerste systeemontwerp.

2.8 Privacy Impact Assessments & *privacy by design*

Twee principiële kwesties waar Privacy First sinds haar oprichting continu op heeft gehamerd zijn de invoering van verplichte Privacy Impact Assessments en *privacy by design*. Voorafgaand aan de invoering van nieuwe wetgeving of beleid dient eerst grondig en onafhankelijk onderzocht te worden in hoeverre de privacy van burgers hierdoor aangetast kan raken. Tevens dient een strikte toetsing plaats te vinden aan fundamentele privacyvereisten, waaronder de noodzakelijkheid en proportionaliteit van de betreffende maatregel. Privacygevoelige ICT-systemen dienen reeds vanaf de ontwerpfase te voldoen aan *privacy by design*, bijvoorbeeld door toepassing van *privacy enhancing technologies*. In 2011 hebben zowel de Eerste als de Tweede Kamer moties aangenomen die het gebruik van Privacy Impact Assessments en *privacy by design* voor de overheid verplicht stellen. Door het kabinet zijn deze moties vervolgens omarmd, zij het met enige aarzeling en met tekortkomingen in de uitvoering: van daadwerkelijk grondige, onafhankelijke en openbare Privacy Impact Assessments is tot op heden nauwelijks sprake en *privacy by design* wordt van overheidswege nog onvoldoende actief en concreet gestimuleerd. Privacy First zal dan ook op verbetering hiervan blijven toezien.

2.9 Herziening artikel 13 Grondwet (recht op vertrouwelijke communicatie)

In oktober 2012 werd Privacy First door het ministerie van Binnenlandse Zaken verzocht om commentaar op een concept-wetsvoorstel ter herziening van artikel 13 Grondwet. Enerzijds moderniseert het wetsvoorstel terecht het oude brief-, telefoon- en telegraafgeheim tot een techniekonafhankelijk brief- en telecommunicatiegeheim. Anderzijds wordt in het voorstel het domein van nationale veiligheid uitgezonderd van rechterlijk toezicht. Privacy First heeft dan ook in haar commentaar bepleit dat rechterlijk toezicht ook in het veiligheidsdomein dient te gelden. Daarnaast dienen in de optiek van Privacy First ook (telecom)verkeersgegevens onder de reikwijdte van een herzien artikel 13 Grondwet te vallen. Tevens adviseert Privacy First om in een nieuw artikel 13 Grondwet een notificatieplicht op te nemen ter verwittiging van de burger bij overheidsinbreuken op diens brief- en telecommunicatiegeheim. Dit versterkt immers de rechtsbescherming voor burgers en draagt bij aan correcte naleving van de wet door de overheid, ook in het veiligheidsdomein. Evenals rechterlijke machtiging biedt dit de beste garanties tegen misbruik op korte én lange termijn. Privacy First hoopt dat een definitief wetsvoorstel in lijn met [ons advies](#) (en vergelijkbare adviezen van andere organisaties) medio 2013 bij de Tweede Kamer wordt ingediend.

3. Politieke lobby

3.1 Lokaal

In 2012 werd Privacy First in toenemende mate door gemeenteraadsleden uit diverse steden benaderd voor informatie en advies ter bepaling van standpunten over o.a. de lokale uitvoering van de Paspoortwet (problematiek omtrent vingerafdrukken), preventief fouilleren en 'naaktscanners', Privacy Impact Assessments en cameratoezicht. Daarnaast werd Privacy First door de Dienst Maatschappelijke Ontwikkeling van de gemeente Amsterdam uitgenodigd voor een expert-meeting over privacy en 'gezinsdossiers' (13 juli 2012; klik [HIER](#) voor een verslag).

3.2 Nationaal

Naast diverse emails aan individuele Kamerleden verzond Privacy First in 2012 onder meer de volgende persberichten en brieven aan de Eerste en Tweede Kamer, met afschrift aan relevante bewindspersonen:

- Persbericht d.d. 1 februari 2012 over biometrie en geheime diensten ('vingerafdrukken en AIVD');
- Persbericht d.d. 29 februari 2012 met commentaar Privacy First op het rapport van prof. Roel Bekker over de Paspoortwet;
- Brief d.d. 5 maart 2012 aan de Tweede Kamer over de nieuwe Europese Privacyrichtlijn (diverse aspecten rond het collectief actierecht van maatschappelijke organisaties);
- Persbericht d.d. 14 maart 2012 over kabinetsvoorstellen voor automatische risicoprofielen van alle vliegtuigpassagiers (PARDEX) en *profiling* van alle uitkeringsgerechtigden (fraudebestrijding door bestandskoppeling);
- Persbericht d.d. 20 maart 2012 inzake cijfers over *look-alike* fraude met Nederlandse reisdocumenten (n.a.v. Wob-verzoek Privacy First bij ministerie van Defensie);
- Persbericht d.d. 29 maart 2012 over bekrachtiging van het Earth Charter door Privacy First;
- Brief d.d. 18 april 2012 aan de Tweede Kamer over herziening van de Paspoortwet (stopzetting van de afname van vingerafdrukken voor paspoorten en identiteitskaarten);
- Persbericht d.d. 27 augustus 2012 n.a.v. inwerkingtreding camerasysteem @migo-Boras;
- Brief d.d. 27 oktober 2012 aan de Eerste Kamer over het wetsvoorstel regulering prostitutie (tegen centrale registratie van prostituees);
- Persbericht d.d. 18 december 2012 over hoger beroep Paspoortproces Privacy First c.s.

Daarnaast was Privacy First mede-opsteller en ondertekenaar van de volgende brieven van het Platform Bescherming Burgerrechten:

- Brief d.d. 29 februari 2012 aan de Eerste Kamer over het wetsvoorstel regulering prostitutie (tegen centrale registratie van prostituees);
- Brief d.d. 21 mei 2012 aan alle landelijke politieke partijen (diverse aanbevelingen voor verkiezingsprogramma's);
- Brief d.d. 31 juli 2012 aan het College voor de Rechten van de Mens i.o. (privacy als speerpunt van het College);
- Brief d.d. 20 september 2012 aan de informateurs Wouter Bos en Henk Kamp (diverse aanbevelingen t.b.v. kabinetsformatie).

3.3 Internationaal

Sinds 2008 wordt de mensenrechtensituatie in ieder land periodiek beoordeeld door de Verenigde Naties. Eind mei 2012 was Nederland ‘aan de beurt’ voor deze *Universal Periodic Review* (UPR). Eind 2011 had Privacy First daartoe een [schaduwrapportage over Nederland ingediend](#) bij de VN-Mensenrechtenraad in Genève. De voornaamste aanbevelingen in onze rapportage luiden als volgt:

- Géén nationale biometrische database, ook niet op lange termijn;
- Géén invoering van mobiele vingerscanners;
- Invoering van een anonieme OV-chipkaart die écht anoniem is;
- Géén invoering van automatische nummerplaatherkenning (ANPR) zoals momenteel beoogd;
- Openheid en opschorting van het nieuwe grenscontrolesysteem @migo-Boras;
- Een vrijwillig, regionaal i.p.v. landelijk EPD met *privacy by design*;
- Goede wetgeving rond *profiling* (het profileren van burgers).

In de aanloop naar de Nederlandse UPR-sessie vonden in Den Haag twee consultatiebijeenkomsten plaats tussen de Nederlandse rijksoverheid (BZK) en relevante maatschappelijke organisaties (waaronder Privacy First). Op aandringen van Privacy First werd vervolgens in de Nederlandse UPR-staatsrapportage voor de VN een aparte paragraaf over privacy opgenomen. Tevens vonden gesprekken plaats tussen Privacy First en ambassades in Den Haag (Frankrijk, Polen en Roemenië) en in Genève (Oostenrijk). Uit deze gesprekken bleek dat men bepaalde zorgen van Privacy First over de Nederlandse situatie deelde. Tijdens de UPR pressie in Genève (4 april 2012) heeft Privacy First haar schaduwrapportage tevens toegelicht in een toespraak voor internationale diplomaten. Opvallend was overigens dat het secretariaat van de VN-Mensenrechtenraad een passage over *profiling* uit de schaduwrapportage van Privacy First letterlijk overnam in haar eigen VN-compilatiebericht over Nederland t.b.v. VN-lidstaten. Tijdens de [UPR-sessie op 31 mei 2012](#) werden vervolgens kritische opmerkingen gemaakt en vragen over privacy in Nederland gesteld door het Verenigd Koninkrijk, Estland, Marokko, de Filipijnen, Griekenland, India, Rusland en Oezbekistan, met name over de Nederlandse bescherming van persoonsgegevens, preventief fouilleren en *ethnic profiling*. Namens Nederland benadrukte minister Spies (BZK) in haar antwoorden onder meer het belang van verplichte *Privacy Impact Assessments* en een “*thorough scrutiny test*”. Eerder had Nederland in haar staatsrapportage aan de Mensenrechtenraad tevens het volgende verklaard:

“Partly in response to concerns expressed in Parliament, certain policy measures that impact on privacy are currently being modified, as for example the discontinuation of the storage of fingerprint data on national ID cards and within the passport database.”

Al met al acht Privacy First dit een redelijke oogst, vooral indien men zich realiseert dat het thema privacy eerder vrijwel geen rol speelde tijdens UPR-sessies van de VN-Mensenrechtenraad.

4. Communicatie

4.1 Massamedia

In 2012 is het nationale mediabereik van Privacy First opnieuw gegroeid en inhoudelijk diverser geworden. Naast verzoeken om interviews wordt Privacy First vaak door journalisten benaderd om achtergrondinformatie en onderzoekstips. Sinds eind 2011 is Privacy First tevens in de buitenlandse (met name Duitse) media verschenen n.a.v. Nederlandse ontwikkelingen rond het grenscontrolesysteem @migo-Boras. Hieronder een selectie van onze mediamomenten in 2012:

- WDR Radio (Duitsland), 1 jan. 2012, 'Big Brother an der deutsch-niederländischen Grenze'
- ARD Tagesschau.de (Duitsland), 1 jan. 2012: 'Überwachung an niederländischen Grenzen - Der holländische "@migo-Boras"'
- Deutsche Welle (Servische editie), 2 jan. 2012: 'Holandija zagovara virtuelnu kontrolu granica' (Nederland wil virtuele grenscontrole)
- Nezavisne Novine (Bosnië-Herzegovina), 2 jan 2012: 'Holandija krši Šengenski sporazum?' (Schendt Nederland het Schengenverdrag?)
- Rzeczpospolita (Polen), 3 jan. 2012: 'Schengen zagrożone' (Schengen in gevaar)
- Zeit Online (Duitsland), 4 jan. 2012: 'Niederländische Grenzkontrollen alarmieren Datenschützer'
- Deutsche Welle (Kroatische editie), 4 jan. 2012: 'Kamere na granici Nizozemske' (Camera's aan de Nederlandse grens)
- Diverse regionale kranten, 5 jan. 2012: 'Digitale controle langs grens loopt vertraging op'
- Leeuwarder Courant, 5 jan. 2012: 'Digitale grenscontrole loopt vertraging op'
- EenVandaag (TROS), 5 jan. 2012: interview met Privacy First over camerasysteem @migo-Boras
- Nederlands Dagblad, 9 jan. 2012: 'Omstreden digitale controle aan grens later ingevoerd'
- Limburgs Dagblad, 10 jan. 2012: 'Big Brother bij Bocholtz'
- Jungle World (Duitsland), 19 jan. 2012: 'Es piept verdächtig'
- Aachener Zeitung (Duitsland), 24 jan. 2012: 'Kameras sind da, die Probephase läuft'
- Ede FM, 8 maart 2012: reactie Privacy First op cameratoezicht bedrijventerrein
- Radio 5 (IKON), 11 maart 2012: 'De vingerafdruk die niet matcht'
- NJBlog, 13 maart 2012: 'Ruim baan voor belangenorganisaties'
- NRC Handelsblad, 13 maart 2012: 'Psychische kwaal hoeft niet op factuur te staan'
- Radio 5 (NTR), 13 maart 2012: interview met Privacy First over bestandskoppeling en risicoprofilering ter bestrijding van uitkeringsfraude
- Volkskrant, 14 maart 2012: 'De grenzen van onze privacy schuiven steeds meer op: vier vragen over bestanden koppelen in de strijd tegen bijstandsfraude'
- Diverse regionale dagbladen, 31 maart 2012: 'Nauwelijks fraude met paspoorten'
- FunX Radio, 3 april 2012: interview met voorzitter Privacy First over #vingerafdrukken en andere privacyschendingen
- Nieuwe Revu, 11 april 2012: 'En wéér is het mis met het paspoort'
- Diverse regionale dagbladen, 17 april 2012: 'CBP laat zich te weinig zien in publiek debat'
- OWNI (Frankrijk), 26 april 2012: 'Les eurodéputés ont la biométrie'

- Platform Bescherming Burgerrechten, 8 mei 2012: 'Registratiebewust of -belust in historisch perspectief'
- FunX Radio, 9 mei 2012: interview met Privacy First over cameratoezicht
- FunX Radio, 18 mei 2012: interview met Privacy First over verzet vanuit Tweede Kamer tegen vingerafdrukken in paspoort
- Nationaal Privacy Debat webcast, 29 mei 2012: interview met Privacy First over overheid en privacy
- Diverse regionale dagbladen, 6 juni 2012: 'Meer valse paspoorten onderschept op Schiphol'
- Groot Nieuws Radio, 18 juni 2012: diepte-interview met Privacy First
- NU.nl, 27 juni 2012: 'Amsterdam overweegt bodyscanners op straat'
- Security.nl, 27 juni 2012: 'Privacyclub dreigt politie met rechtszaak bij naaktscanner'
- FunX Radio, 27 juni 2012: interview met Privacy First over 'naaktscanners' in Amsterdam
- Nederlands Dagblad, 28 juni 2012, 'Amsterdam denkt over inzetten 'scanpalen''
- Burgerzaken & Recht, 2 juli 2012: 'Over 'kinderpaspoorten' en vingerafdrukken'
- il Fatto Quotidiano (Italië), 6 juli 2012: 'Amsterdam, polizia dotata di body scanner. "Strumento discriminatorio"'
- BNR Nieuwsradio, 13 juli 2012: interview met Privacy First over "digitale schandpaal"
- BNR Nieuwsradio, 1 aug. 2012: interview met Privacy First over camerasysteem @migo-Boras
- Novum, 7 aug. 2012: 'Raad van State: geen paspoort zonder vingerafdruk'
- Webwereld, 8 aug. 2012: 'Raad van State: geen paspoort zonder vingerafdruk'
- Associated Press TV, 23 aug. 2012: interview met Privacy First over camerasysteem @migo-Boras
- Novum, 27 aug. 2012: 'Privacyclub overweegt stappen om grenscamera's'
- Nederlands Dagblad, 27 aug. 2012: 'Stichting overweegt zaak om camera's'
- Metro, 27 aug. 2012: 'Privacyclub overweegt stappen om grenscamera's'
- Telegraaf.nl, 10 sept. 2012: 'Big Brother-systeem zet privacy automobilist aan kant'
- Security.nl, 21 sept. 2012: 'Hoofd AIVD geen voorstander van Big Brother'
- RTV Oost, 25 sept. 2012: interview met Privacy First over "digitale schandpaal"
- Security.nl, 28 sept. 2012: 'Geen vingerafdruk meer voor identiteitskaart'
- Ravage Digitaal, 28 sept. 2012: 'ID-kaart wordt vingervrij'
- Radio 1 (AVRO), 28 sept. 2012: interview met Privacy First n.a.v. uitspraak Raad van State over vingerafdrukken
- Nederlands Dagblad, 29 sept. 2012: 'Vingerafdruk paspoort ter discussie'
- Diverse regionale dagbladen, 29 sept. 2012: 'Raad van State vraagt eerst advies aan Europees Hof - Vraagtekens bij vingerafdruk op paspoort'
- Electronic Frontier Foundation (Verenigde Staten), 15 okt. 2012: 'Highest Court in the European Union to Rule on Biometrics Privacy'
- Radio Noord-Holland, 24 okt. 2012: interview met Privacy First over toegang tot medisch DNA door politie en justitie
- Nederlands Dagblad, 26 okt. 2012: "Elektronisch patiëntendossier: nieuw systeem, zelfde zorgen"
- Security.nl, 28 okt. 2012: 'Privacywaakhond tegen prostitutie-database'
- Webwereld, 1 nov. 2012: column Arjen Kamphuis, 'Privacy, 10 jaar later...'
- Volkskrant, 21 nov. 2012: 'We zullen alleen maar aan privacy gaan inleveren'
- Omrop Fryslân, 21 nov. 2012: interview met Privacy First over DNA voor opsporing
- Tweakers, 23 nov. 2012: 'Organisaties roepen op tot respect voor digitale grondrechten'

- Metronieuws.nl, 23 nov. 2012: 'Bestrijd hackers met expertise, niet met regels'
- Security.nl, 28 nov. 2012: 'Geen vingerafdruk van biometrisch gewetensbezwaarden'
- Webwereld, 4 dec. 2012: 'Internationaal verzet tegen terughackplan Opstelten'
- Security.nl, 24 dec. 2012: 'Security Tip van de Week: vermom je paspoort als boterham'.

© TROS EenVandaag, 5 januari 2012

Interview met Vincent Böhre (Privacy First) over camerasysteem @migo-Boras

4.2 Vakliteratuur

Juridische annotaties bij het Paspoortproces van Privacy First zijn inmiddels verschenen in de volgende vakbladen:

- prof. mr. Roel Schutgens, noot bij Rechtbank Den Haag 2 februari 2011 (Privacy First c.s./Staat, LJN: BP2860) in *Jurisprudentie Bestuursrecht* (JB) 2011/78;
- *Kroniek Bestuursrecht*, Nederlands Juristenblad (NJB) 2011/15 (p. 939);
- prof. mr. Tom Barkhuysen, *Ruim baan voor belangenorganisaties*, NJB 2012/11.

Tevens verscheen Privacy First in *Privacy & Informatie* (december 2012, pp. 288, 298) en in het vakblad van de Nederlandse Vereniging voor Burgerzaken (NVVB): *Burgerzaken & Recht, Over 'kinderpaspoorten' en vingerafdrukken* (2012/5, p. 4). Het [verslag van Privacy First over het Nationaal Privacy Debat 2012](#) werd bovendien integraal gepubliceerd in *Privacy & Compliance* 2012/3-4 (pp. 46-49). Daarnaast verscheen een artikel van Privacy First-medewerker Vincent Böhre in het tijdschrift *De Filosoof* (Universiteit Utrecht): *Het biometrisch paspoort als onbedoeld privacygeschenk* (april 2012, pp. 6-7).

4.3 Individuele burgers

Dagelijks ontvangt Privacy First vragen van burgers over de meest uiteenlopende privacykwesties. In 2012 voerden de volgende onderwerpen de boventoon:

- Verplichte afname van vingerafdrukken voor paspoorten & identiteitskaarten;
- Camerasysteem @migo-Boras (vragen van burgers in Nederland, België en Duitsland);
- Gemeentelijk cameratoezicht en cameratoezicht in horeca en winkels;
- Gebruik van ANPR-gegevens voor verkeersonderzoek, bij parkeerautomaten en door de Belastingdienst;
- Trajectcontroles;
- Biometrie bij werkgevers en private dienstverleners (uitzendbureaus, sportcentra en videotheken);
- Verplicht pinnen in winkels en supermarkten (i.p.v. betalen met contant geld);
- DNA-onderzoek voor opsporing;
- Medische privacy en EPD;
- Preventief fouilleren;
- OV-chipkaart;
- Privacy bij werkgevers.

In vrijwel alle gevallen kon Privacy First deze vragen naar tevredenheid beantwoorden, soms na raadpleging van relevante experts in ons netwerk. Bij gebrek aan kennis of ervaring terzake verwijst Privacy First mensen door naar andere maatschappelijke organisaties of naar gespecialiseerde overheidsinstanties.

4.4 Internet

De websites van Privacy First vormen onze primaire nieuws- en opiniekanalen. Naast onze Nederlandstalige website www.privacyfirst.nl heeft Privacy First in 2012 hard gewerkt aan de recente lancering van een Engelstalige versie (met nieuwe slogan) op www.privacyfirst.eu. Daarnaast was Privacy First in 2012 met name actief op Twitter. Voor 2013 staat actieve communicatie via Facebook gepland. Verder blijft Privacy First graag ruimte bieden voor (eventueel anonieme) gastcolumnen en ingezonden artikelen!

Engelstalig logo van Privacy First.

5. Evenementen

In januari 2012 was Privacy First wederom officieel *event supporter* van de internationale conferentie *Computers, Privacy & Data Protection* (CPDP) in Brussel. Dit megacongres brengt jaarlijks honderden Europese en Noord-Amerikaanse privacy-experts uit de wetenschap, overheid, bedrijfsleven en *civil society* bij elkaar. Een Nederlands evenement van formaat waar Privacy First zelf op het podium stond was het Nationaal Privacy Debat (World Forum Den Haag, 11 juni 2012). Daarnaast gaf Privacy First in 2012 onder meer presentaties bij Amnesty International, Lions Club, Vrije Universiteit Amsterdam, Humanistisch Verbond, Mondiaal Centrum Haarlem, UPR Info (Genève), Humanity in Action, Verzetsmuseum, Van Doorne Advocaten, Hogeschool Utrecht, Urban Resort en, *last but not least*, de Politieacademie.

Foto: Peter Boer

Bas Filippini (Privacy First) tijdens het Nationaal Privacy Debat, 11 juni 2012

Symposia en bijeenkomsten waar Privacy First in 2012 actief aan deelnam vonden onder meer plaats bij het College Bescherming Persoonsgegevens, Nederlands Juristen Comité voor de Mensenrechten (NJCM), Platform Bescherming Burgerrechten, Felix Meritis, International Centre for Counter-Terrorism (ICCT), Privacy Platform (Europees Parlement), TNO, Nederlandse Vereniging voor Internationaal Recht, Museum voor Communicatie, Universiteit van Amsterdam, Netherlands Intelligence Studies Association (NISA), Commissie Gelijke Behandeling/College voor de Rechten van de Mens i.o., ECP-EPN, Amsterdam Privacy Conference, Breed Mensenrechten Overleg (BMO) NL en de Vereniging voor Media- en Communicatierecht. Daarnaast participeerde Privacy First in het kunstproject Faden 2.0 van Filia den Hollander (Volkskrantgebouw), waren wij actief aanwezig bij de opening van het Ad de Jonge Centrum (Universiteit van Amsterdam) en bij de Nederlandse première van de privacy-documentaire *Panopticon*.

Privacy First organiseert regelmatig thema-avonden annex borrels voor onze vrijwilligers, donateurs en experts uit ons netwerk van journalisten, wetenschappers, ICT'ers en juristen. In 2012 vonden deze avonden plaats ten kantore van Privacy First in het voormalige Volkskrantgebouw in Amsterdam. In 2012 organiseerden wij hier boekpresentaties met Dimitri Tokmetzis (*De digitale schaduw*) en Adriaan Bos (*Advocaat van de waarheid*). Sprekers bij onze openbare publieksdebatten waren Wil van Gemert (directeur Cyber Security, NCTV) en Rob Bertholee (hoofd AIVD). Onze verslagen van beide avonden treft u aan [op onze website](#).

Lezingen bij Privacy First door Rob Bertholee (boven) en Wil van Gemert (rechts).

Wilt u graag een uitnodiging voor onze eerstvolgende borrel ontvangen? Mail ons! Dan zetten wij u op de gastenlijst.

Geachte relatie,

Hierbij nodigt **Stichting Privacy First** u graag uit voor haar eerstvolgende borrel. Deze zal plaatsvinden op donderdagavond 13 september as. ten kantore van Privacy First in het voormalige Volkskrantgebouw aan de Wibautstraat in Amsterdam. Als gastspreker hebben wij ditmaal **Rob Bertholee** uitgenodigd. De heer Bertholee is Hoofd van de **Algemene Inlichtingen- en Veiligheidsdienst (AIVD)** en zal voor ons een lezing verzorgen over de AIVD en het recht op privacy. Hoe gaat de AIVD hiermee om? De AIVD staat voor de nationale veiligheid. Wat zijn de wettelijke kaders en waar ligt de balans tussen veiligheid en privacy? In zijn lezing getiteld "De AIVD, Firewall voor Nederland" zal Rob Bertholee hier op ingaan en het werk en de dilemma's van de AIVD belichten vanuit het perspectief van democratie en rechtsstaat, mensenrechten en *accountability*. Tijdens de lezing is er ruimte voor vragen en discussie met het publiek. Hierna begeven wij ons naar de **borrel op het dakterras** met muziek door DJ Wong *featuring* DJ Broky B.

Graag ontvangen wij een bevestiging van uw komst! Introdúcés zijn eveneens welkom.

Datum: donderdag 13 september 2012, aanvang 19.30u.
Locatie: Wibautstraat 150, 1091 GR Amsterdam. Lezing en discussie op 1e verdieping (Boardroom), gevolgd door borrel op 7e verdieping (restaurant Canvas). Een routebeschrijving vindt u [hier](#).

Uitnodiging kwartaalborrel Privacy First, september 2012. Spreker: Rob Bertholee (hoofd AIVD).

6. Organisatie

Privacy First is een onafhankelijke, ANBI-erkende stichting die grotendeels uit vrijwilligers bestaat. De kern van de organisatie van Privacy First bestaat sinds eind 2010 uit de volgende personen:

- drs. Bas Filippini (oprichter en voorzitter)
- mr. Vincent Böhre (*director of operations*)
- drs. Charles van der Hoog (adviseur strategie).

De groep vrijwilligers van Privacy First is in 2012 verder gegroeid en bestaat grotendeels uit professionals die Privacy First structureel ondersteunen, zowel inhoudelijk (verschillende privacy-thema's en vertaalwerkzaamheden) als organisatorisch (ICT, fondsenwerving, PR en fotografie). Daarnaast beschikt Privacy First over een uitgebreid netwerk aan experts uit alle hoeken van de samenleving, variërend van wetenschappers, juristen en ICT'ers tot journalisten, politici en ambtenaren.

Sinds maart 2011 is Privacy First gevestigd in het voormalige Volkskrantgebouw aan de Wibautstraat in Amsterdam. Voor Privacy First is dit een perfecte locatie: temidden van een enorme diversiteit aan jonge, bevlogen ondernemers, ICT'ers, kunstenaars en maatschappelijke organisaties. Het gebouw heeft een unieke sfeer en energie, niet in de laatste plaats door het restaurant annex club met dakterras op de bovenste verdieping. Daarnaast biedt het gebouw alle faciliteiten waar een organisatie als Privacy First behoefte aan heeft, tegen een zeer schappelijke prijs.

Het Volkskrantgebouw heeft Privacy First in 2012 weer een positieve impuls gegeven en ook onze bezoekers ervaren het vaak als een genot. U bent altijd welkom!

7. Financiën

Stichting Privacy First is voor haar werkzaamheden geheel afhankelijk van donaties. Het donateursbestand van Privacy First is de laatste jaren snel gegroeid en diverser geworden, voornamelijk door het Paspoortproces en de verbreding van ons werkterrein. Vast beleid van Privacy First is om donaties zoveel mogelijk te besteden aan inhoudelijk relevante zaken en de operationele kosten zo laag mogelijk te houden. Reis- en lunchkosten zijn in principe voor ieders eigen rekening, communicatie verloopt (ook telefonisch) grotendeels via internet en dure borrels of andere luxe zaken zijn voor Privacy First taboe. Op deze manier komt iedere euro zo effectief mogelijk ten goede aan de privacy van iedere Nederlander.

Jaaroverzicht 2012 (euro)

Inkomsten:

Donaties en sponsoring	54.341
Onderhuur	1.591

Uitgaven:

Personeelskosten	25.340
Huisvesting	7.283
Campagnekosten	5.000
Evenementen	1.462
Communicatie & PR	1.267
Kantoorkosten	1.254
Juridische kosten	250

Wilt u Privacy First graag steunen? Maak dan een donatie over naar rekeningnummer 49.55.27.521 t.n.v. Stichting Privacy First te Amsterdam. Privacy First is erkend als Algemeen Nut Beogende Instelling (ANBI). Uw giften aan Privacy First zijn daarom van de belasting aftrekbaar.

Postbus 71909
1008 EC Amsterdam
Telefoon: 020-8100279
Email: info@privacyfirst.nl
Website: www.privacyfirst.nl